

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΕΤΟΣ 9ον - ΑΡΙΘΜ. 197

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1978

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ

- 'Επίσκεψις τοῦ Πατριάρχου Βουλγαρίας εἰς τὴν Ἀμερικὴν..... 2
- Ἀθῆναι : ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος..... 2
- Κάϊρον : ἡ Β' Διεθνῆς Διάσκεψις τῆς Ὁρθοδόξου Νεολαίας..... 3

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

- Δύο ἀπαντήσεις εἰς τὰς ἀπόψεις τοῦ π. Ἰουστίνου Πόποβιτς περὶ τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου (ὑπὸ τοῦ θεοφιλ. Ἐπισκόπου Διοκλείας κ. Μαξίμου καὶ τοῦ ὑφηγητοῦ κ. Θεοδώρου Ζήση..... 4
- Ἡ παρουσίασις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν "Συμβολικὴν" τοῦ Fr. Heyer : Βιβλιοκρισία τοῦ Δρος Ἀθανασίου Μπασδέκη..... 8

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
ΤΕΛΕΓΡ. ORTHODOXIA-GENÈVE * ΤΕΛ. (022) 58 16 29 * 37, CHEMIN DE CHAMBÉSY, 1292 CHAMBÉSY-GENÈVE, SUISSE

Ἡ "Ἐπίσκεψις" ἐπιδιώκει νὰ ἐνημερώσῃ τοὺς ἀναγνώστας τῆς περὶ τῆς ζωῆς τῶν Ἐκκλησιῶν. Δὲν φέρει εὐθύνην διὰ τὰς ἀπόψεις τὰς ἐκφραζομένας εἰς τὰς δημοσιευόμενας εἰδήσεις. Ἐπιτρέπεται ἡ ἀναδημοσίευσις τοῦ περιεχομένου τοῦ Δελτίου μέ ἀπλὴν ἔνδειξιν τῆς προελεύσεως.

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ- Ἐπίσκεψις τοῦ Πατριάρχου Βουλγαρίας εἰς τὴν Ἀμερικὴν.

Ἡ Α.Μ. ὁ Πατριάρχης Βουλγαρίας κ. Μάξιμος ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν Σινσινάτι, Η.Π.Α., πραγματοποιῶν επίσημον επίσκεψιν εἰς τὴν βουλγαρικὴν κοινότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τῆς πόλεως ταύτης. Ὡς ἐδήλωσεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Στάρας-Ζαγοράς κ. Παγκράτιος, σκοπὸς τοῦ ταξιδίου τοῦ Μακ. Πατριάρχου κ. Μαξίμου εἰς Η.Π.Α. ἦτο ὅπως προστῆ εἰς τὰς τελετὰς ἐγκαινίων τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ καὶ ἐπισκεφθῆ τὰς κοινότητας τῆς Β. Ἀμερικῆς ὅσαι τελοῦν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριαρχείου Βουλγαρίας. Αἱ κοινότητες αὗται ἀνέρχονται εἰς 10.

(Ὁρθόδοξος Παρατηρητής, 25 Σεπτεμβρίου 1978).

- Ἀθῆναι : ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπὸ 2-13 Ὀκτωβρίου τρ. ἔ. συνῆλθεν εἰς Ἀθήνας, εἰς τοὺς χώρους τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου (Μονὴ Πεντέλης), ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἱεραρχία, μετὰ τὴν ἐναρκτήριον προσφώνησιν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, συνεζήτησεν ἐπὶ τῶν εἰσηγήσεων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Γυθείου κ. Σωτηρίου ἐπὶ τοῦ θέματος "Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὰ προβλήματα τῆς νεότητος" καὶ Δημητριάδος κ. Χριστοδούλου ἐπὶ τοῦ θέματος "Ἡ Ἐκκλησία ἐνώπιον τῶν συγχρόνων ρευμάτων". Τὰ τελευταῖα ταῦτα (ὁ ἀναρχισμός, ὁ ἀθεϊσμός, τὰ θρησκευτικὰ κινήματα τῆς Ἀνατολῆς κλπ.), εἶπεν ὁ εἰσηγητής, θά πρέπει νά ἀντιμετωπισθοῦν διὰ τοῦ ἀνοικτοῦ καὶ καλοπίστου διαλόγου καὶ τῆς πρὸς τοῦτο ἰδρύσεως κέντρων μελέτης. Ἡ Ἱεραρχία ἐκήρυξεν ἐπίσης "ἀποκεικομένους τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας" τοὺς Χιλιαστές, ἀπεφάσισεν δέ ὅπως προέλθῃ εἰς συνομιλίαν μετὰ τῆς Πολιτείας διὰ τὴν μεταβίβασιν εἰς ταύτην τῶν 4/5 τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας. Τέλος, κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς

12 Οκτωβρίου η Ίεραρχία εξέλεξε δύο νέους Μητροπολίτας :
διά τήν Μητρόπολιν Καλαβρύτων καί Αιγιαλείας τόν Σεβ. τιτουλά-
ριον Μητροπολίτην Ταλαντίου κ. Άμβρόσιον (Δενήν), άρχιγραμματέα
τῆς Ίερᾶς Συνόδου, καί διά τήν Μητρόπολιν Περιστερίου τόν
Σεβ. τιτουλάριον Μητροπολίτην Γαρδικίου κ. Χρυσόστομον (κατά
κόσμον Γεράσιμον Ζαφείρην), διευθυντήν τοῦ Διαρθοδόξου Κέντρου
Πεντέλης.

- Κάϊρον : ἡ Β' Διεθνῆς Διάσκεψις τῆς Ὁρθοδόξου Νεολαίας.

Συνῆλθεν εἰς Κάϊρον (22-27 Σεπτ.) φιλοξενουμένη τῆς Κοπτικῆς
Ἐκκλησίας καί ὑπό τήν ὑψηλήν προστασίαν καί τās εὐλογίας τῆς
Α.Α. τοῦ Πατριάρχου Σενούδα τοῦ Γ' ἡ Β' Διεθνῆς Διάσκεψις τῆς
Ὁρθοδόξου Νεολαίας καί τῶν Ὁρθοδόξων Σπουδαστῶν. Ἀῦτη διωργα-
νώθη ὑπό τῆς Παγκοσμίου Χριστιανικῆς Ὁμοσπονδίας Σπουδαστῶν
καί ἡσχολήθη μέ τό θέμα : "Χριστιανική ὁπακοή καί ἡ ἀναζήτησις
τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπό ὀρθοδόξου προοπτικῆς". Αἱ ἀκόλουθοι
Ἄνακοινώσεις παρουσιάσθησαν ἐνώπιον τῶν συνέδρων καί ἀπετέλεσαν
τό ἀντικείμενον τῶν συζητήσεων τῶν τριῶν ὑποεπιτροπῶν ἐργασίας :
"Τό εὐαγγελικόν μήνυμα καί ἡ ἀναζήτησις τῆς ἀπελευθερώσεως" ὑπό
τοῦ Μητροπολίτου Μπενί-Σουέφ Ἀθανασίου "Τό μήνυμα τῶν Πατέρων
καί τό πρόβλημα τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης" ὑπό τοῦ Καθηγητοῦ
Γεωργίου Ροδίτη, Ἀθηναί "Ἡ λειτουργική ζωή, ἀποστολή τῆς
Ἐκκλησίας, καί ἡ ἀναζήτησις τῆς ἀπελευθερώσεως", ὑπό τοῦ
Μητροπολίτου Ὁρους Λιβάνου Γεωργίου Khodr (Πατριαρχεῖον Ἀντιο-
χείας) "Ἡ ἀναζήτησις τῆς ἀπελευθερώσεως καί ἡ οἰκουμενική
προοπτική" ὑπό τοῦ Δρος Αἰμιλίου Campi, Γεν. Γραμματέως τῆς Παγκο-
σμίου Χριστιανικῆς Ὁμοσπονδίας Σπουδαστῶν. Ὁμίλησαν ἐπίσης ὁ
Δρ Γεώργιος Bebawi, Καθηγητής τῆς Κοπτικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Καῖρου περί τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας καί ὁ Δρ. Maurice Assad
περί τῆς Κοπτικῆς Ἐνώσεως Σπουδαστῶν.

Ὡς τονίζεται εἰς τό ἐκδοθέν μετά τήν λῆξιν τῆς Διασκέ-
ψεως Ἄνακοινωθέν, ἡ Ἐκκλησία θά πρέπει : νά ἔχη τό θάρρος καί
τήν πίστιν νά ἀντιμετωπίσῃ κατά δημιουργικόν τρόπον τās κοσμικᾶς

δομάς καί ἰδεολογίας κηρύσσουσα διὰ τοῦ προφητικοῦ αὐτῆς χαρίσματος τήν ἐν Χριστῷ ἀπελευθέρωσιν τῶν ἀνθρώπων· νά ἀποκαταστήσῃ τήν τάξιν εἰς τά τοῦ ἰδίου αὐτῆς οἴκου· νά ἀναγνωρίσῃ ὅτι ἡ Παράδοσις τῆς εἶναι παράδοσις δυναμική καί οὐχί στατική· νά θέσῃ τό ἐρώτημα περί τοῦ ἄν χρησιμοποιῆ τοὺς πόρους τῆς διὰ τήν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἢ δι' αὐτο-προβολήν· νά βιώσῃ τήν Θεϊάν Εὐχαριστίαν ὡς ἓν λειτούργημα, τό ὁποῖον συνεχίζεται καί μετὰ τήν τέλει τοῦ μυστηρίου ὡς μία ζῶσα μαρτυρία ἀγάπης πρὸς τόν κόσμον· νά ἀναγνωρίσῃ, τέλος, τόν δυναμισμόν, προϊόν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὁ ὁποῖος τήν διαχέει καί ὁ ὁποῖος προέρχεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι αὕτη δέν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τόν ἴδιον τόν λαόν τοῦ Θεοῦ ὡς μίαν κοινότητα ὁδοιποροῦσαν πρὸς τήν πραγμάτωσιν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

- Δύο ἀπαντήσεις εἰς τὰς ἀπόψεις τοῦ π. Ἰουστίνου Πόποβιτς περί τῆς Ἁγίας καί Μεγάλῃς Συνόδου (ὑπὸ τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Διοκλείας κ. Μαξίμου καί τοῦ ὑφηγητοῦ κ. Θεοδώρου Ζήση).

Ὁ Σέρβος ἀρχιμανδρίτης π. Ἰουστίνος Πόποβιτς, εἶναι γνωστός εἰς εὐρείς ἐκκλησιαστικούς καί θεολογικούς κύκλους διὰ σειράν ἔργων του ("Ἄνθρωπος καί Θεάνθρωπος. Μελετήματα Ὁρθόδοξου Θεολογίας", Ἀθῆναι 1970· "Ἡ Ὁρθοδοξία καί ὁ Οἰκουμενισμός", Θεσσαλονίκη 1974), διὰ τῶν ὁποίων ἐπεχείρησε νά ἀντιτάξῃ εἰς τό περί ἀνθρώπου ἰδεῶδες τῆς Δύσεως τό ἰδεῶδες τοῦ Θεανθρώπου, ὡς ἐπλάσε τοῦτο ἡ ἀσκητική ἐμπειρία τῆς Ἀνατολῆς. Τό ἰδεῶδες τοῦτο διατηρεῖ κατὰ τόν π. Ἰουστίνον, ὡς ἦδη καί ὁ Ντοστογιέφσκυ εἶχε προῖδει, ὀλόκληρον τήν ἀνανεωτικήν του ἀξίαν διὰ τήν σημερινήν ἐποχήν. Προσφάτως, ὁ π. Ἰουστίνος ἐδημοσίευσεν εἰς τήν ἑλληνικήν (ἐφημερίς "Ὁρθόδοξος Τύπος", Φεβρουάριος 1978, φύλλα 303/304, ἀλλά καί εἰς ἰδιαίτερον τεύχος) Ὑπόμνημα αὐτοῦ πρὸς τήν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, εἰς τό ὁποῖον ἐπανέρχεται εἰς θέσεις γνωστάς καί ἐκ προηγουμένου δημοσιεύματός του τονίζων

ὁρισμένους ἀρνητικὰς πλευρὰς, τὰς ὁποίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ παρουσιάζει ἡ ὑπὸ προπαρασκευῆν Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Αἱ ἀρνητικαὶ αὗται πλευραὶ εἶναι, ἐν συνόψει, αἱ ἀκόλουθοι :

ὅτι δέν ὑπάρχει πραγματικὴ ἀνάγκη διὰ μίαν Σύνοδον σήμερον, ὅτι ἡ Ἡμερησία Διάταξις τῆς σχεδιαζομένης Συνόδου εἶναι τεχνητὴ, ὅτι ἡ Σύνοδος αὕτη θὰ ὑπηρετήσῃ μόνον τὰς "νεοπαπικὰς" τάσεις τῶν Πατριαρχείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Μόσχας, ὅτι δέν θὰ εἶναι ἐλευθέρως νὰ ἐκφράσῃ ἑαυτὴν, καὶ ὅτι δέν θὰ εἶναι ἀληθῶς Οἰκουμενικὴ, ἐφ' ὅσον πολλοὶ τοπικοὶ (ἄρα κανονικοὶ), ἐπίσκοποι, ἤτοι ἐπίσκοποι ἔχοντες ποιμνιον, δέν θὰ εἶναι παρόντες, ὡς π.χ. οἱ τῆς Ὑπερορίου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς". Ὁ π. Πόποβιτς παραπονεῖται ἐπίσης διὰ τὴν σπουδὴν μετὰ τῆς ὁποίας τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον προετοιμάζει τὴν Σύνοδον ὡς καὶ διὰ τὸν μεγάλον ἀριθμὸν τῶν "ψιλῶ τῶ τίτλῳ" Ἐπισκόπων τοὺς ὁποίους χειροτονεῖ. Παρατηρεῖ ἐπὶ πλέον ὅτι αἱ μέχρι τοῦδε μεγάλαι Ὁρθόδοξοι Σύνοδοι συνεκλήθησαν "χρείας ἐπειγούσης ἔνεκα" διὰ θέματα σχετικὰ πρὸς τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν καὶ οὐχί, ὡς ἡ παρούσα, διὰ μίαν "σχολαστικὴν προτεσταντικὴν προβληματικὴν", ἢ διὰ θέματα σχετικὰ πρὸς τὴν πρωτοκαθεδρίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς τῆς δευτέρας Ρώμης. Καὶ ναὶ μὲν τὰ προβλήματα τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς καὶ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ εἶναι σοβαρά, φοβεῖται ὅμως ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως θὰ προσπαθῆσῃ νὰ ἐπιλύσῃ τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν κατὰ τρόπον ὑπάγοντα τὴν ὅλην Ὁρθόδοξον Διασποράν ὑπ' αὐτό, ὅτι δὲ τὸ δεύτερον θὰ ὀδηγήσῃ εἰς σχίσματα, αἱρέσεις καὶ τὴν ἀπώλειαν πολλῶν ψυχῶν.

Ἀπαντῶν εἰς τὰς ἀνωτέρω θέσεις τοῦ π. Ἰουστίνου, ὁ θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Διοκλείας κ. Μάξιμος, κατὰ τὸ πρόσφατον Συνέδριον τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογικῆς Ἐταιρείας Ἀμερικῆς" (ἴδε Ἐπίσκεψιν", τεύχ. 195/1 τῆς 1 Σεπτεμβρίου 1978) εἰς Μπούκλαϊν, παρετήρησεν τὰ ἑξῆς : ὅτι κακῶς ὑποστηρίζεται ὑπὸ τοῦ π. Ἰουστίνου ὅτι τὰ κύρια θέματα τῆς Συνόδου εἶναι θέματα πρωτοκαθεδρίας. Τὰ κύρια θέματα τῆς Συνόδου εἶναι, πρωτίστως, ἡ Διασπορά, ὁ Οἰκουμενισμός, ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον - ἤτοι θέματα ἐκκλησιολογικῆς φύσεως, παραλλήλως δὲ καὶ θέματα συνειδήσεως ὡς τὸ τῆς νηστείας, τοῦ λειτουργικοῦ χρόνου, τῆς συζυγικῆς ζωῆς. Ταῦτα δέον ὅπως τύχουν πανορθοδόξου ἐπιλύσεως, ἵνα μὴ καταλισθῆσιν εἰς αἱρέσεις. Ὁ λόγος, ἀφ' ἑτέρου, τῆς ἐπιδειχθείσης "σπουδῆς" εὐστόχως διευτυπώθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνος κ. Μελίτωνος εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ πρὸς δημοσιογράφον ἐρωτήσαντα αὐτόν, μετὰ τὸ πέρασ τῆς Α' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, "Διατί μία Σύνοδος τώρα ;" "Εἶναι σημαντικὸν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν", εἶπε, "νὰ ἀνακαλύψῃ ἐκ νέου τὸν θεσμόν τῶν

Συνόδων καί νά γευθῆ καί πάλιν τήν ἀξίαν των, Ἄφου ἐπιτύχωμεν τοῦτο, θά συνειδητοποιήσωμεν πόσον ἐπιτακτικόν εἶναι ὅπως συγκληθῆ ὁ πανάρχαιος οὗτος θεσμός, ἡ Σύνοδος, ὅποτεδήποτε παρουσιασθῆ ἡ ἀνάγκη πρὸς τοῦτο," ὡς πρὸς τό πρόβλημα τῆς συνθέσεως τῆς Συνόδου, ἀποτελεῖ τόλμην νά προεῖπη τις τί περί αὐτῆς, διότι οὐδέν μέχρι στιγμῆς ἀπεφασίσθη σχετικῶς. Τολμηρόν δέ καί νά διακινδυνεύη τις ὑποθέσεις ὡς πρὸς τήν ἀκολουθητέαν διαδικασίαν καί τά μετ' αὐτῆς συνδεδεμένα προβλήματα, π.χ. τό τῶν προνομίων ἢ μή ὡς πρὸς τήν ψήφον τῶν μετεχόντων" τολμηρόν καί νά θέλῃ τις νά προβλέψῃ ποῦ θά καταλήξῃ ἡ Σύνοδος διότι οὕτω προδικάζεται ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καί ἡ ἀπάντησις τῆς Ἐκκλησίας εἰς αὐτό, Τέλος, ὁμιλῶν ὁ π. Ἰουστίνος περὶ "νεοπαπικῶν" προθέσεων, ἀσφαλῶς ὑπερβάλλει μεγάλως. Διότι εἶναι ὄντως ἀναγκαῖον ἵνα μία ἐκ τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν ἀναλαμβάνῃ πρωτοβουλίας διὰ τήν ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων τῆς Ὁρθοδοξίας, τοιαύτη δέ δεόν νά εἶναι ἐκείνη ἣτις ἔχει λάβει τό χάρισμα ὅπως "προΐσταται τῆς ἀγάπης" καί ἐγγυᾶται τήν Ὁρθόδοξον μαρτυρίαν καί παρουσίαν ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ. Τοιαῦται Ἐκκλησίαι εἶναι, ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ, ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ πρῶτον λόγον καί ἡ τῆς Ρωσίας κατὰ δεύτερον. Βεβαίως πολιτικοί παράγοντες πολλάκις κατὰ τό ἱστορικόν παρελθόν ἀνεμίχθησαν εἰς τὰς ἐκκλησιαστικάς ὑποθέσεις, καί δῆ καί κατὰ τούς χρόνους τόσον τῆς Βυζαντινῆς ὅσον καί τῆς Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας. Καί ἐν τούτοις, ἡ Ἐκκλησία οὐ μόνον ἐπέζησεν, ἀλλά καί ἐγνώρισεν ἡμέρας ἀκμῆς ἐν μέσῳ τῶν διωγμῶν, συμφώνως πρὸς τήν ὑπόσχασιν τοῦ Κυρίου (Μτθ, 16, 18). Τέλος, ὁ ὁμιλητής προσέθεσεν, ἡ δημιουργία ἢ μή σχισμάτων θέλει ἐξαρτηθῆ οὐ μόνον ἐκ τῶν μελλόντων ὅπως μετάσχουν εἰς τήν Σύνοδον Ἐπισκόπων, ἀλλά καί ἐκ τῶν πιστῶν, τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, οὔτινος ἡ συγκατάθεσις, ἐκφράζουσα τήν σημερινήν, ὑπό τήν καθοδήγησιν τοῦ Πνεύματος, συνείδησιν τῆς Ὁρθοδοξίας, θά πρέπει νά κερδηθῆ καί πρὶν ἢ εἶτι συγκληθῆ ἡ Σύνοδος.

Ἀνάλογα, ἐν πολλοῖς, παρατηρεῖ, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἀπόψεις τοῦ π. Ἰουστίνου, καί ὁ ὑφηγητής τῆς θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Θεόδωρος Ζήσης ("Κληρονομία" 9/1977: "Τό Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον καί ὁ Ἀρχιμ. Ἰουστίνος Πόποβιτς"). Ὁ συγγραφεύς ἐξαίρει τό κῦρος τοῦ π. Ἰουστίνου ἀνά τόν Ὁρθόδοξον κόσμον, ἀποκρούει ὅμως τὰς θέσεις του, εἰδικώτερον ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ὡς καί τήν ἀναληφθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ πρωτοβουλίαν διὰ σύγκλησιν Πανορθόδοξου Συνόδου.

"Εἰς τό ἔργον τῆς προπαρασκευῆς τῆς Συνόδου", γράφει, "πρωτοστατεῖ τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ὄχι ὡς ἔχον πρωτεῖον ἐξουσίας ἐπὶ τῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ὡς κέντρον συντονισμοῦ καί ἐξισορροπήσεως τῶν διαφόρων ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ τάσεων ἐπὶ τῷ τέλει τῆς διασφαλίσεως τῆς ἐνότητος ἐν

αὐτῇ. Ἡ προνομιακὴ αὐτὴ θέσις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, στηριζομένη εἰς ρητὰς κανονικὰς διατάξεις, κατέληξεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ὁρθοδοξίας, πέραν τῆς νομικῆς θεμελιώσεως, εἰς φυσικὸν αὐτῆς γνῶρισμα, ἀναγνωριζόμενον ὑπὸ σύμπαντος τοῦ ὀρθοδόξου κόσμου. Ὁ Ὁρθόδοξος πολιτισμὸς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κατανοηθῇ, ἂν ἀφαιρέση κανεὶς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἡ ὁποία ἀπέβη τὸ Μέγα Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας καθ' ὅλην τὴν δυναμικὴν ἱστορικὴν τῆς πορείαν μετὰς ἀνόδους καὶ τὰς πτώσεις, τὰς αὔξεις καὶ τὰς μειώσεις, τοὺς θριάμβους καὶ τὰς ταλαιπωρίας."

Ἀφοῦ δέ, ἐν συνεχείᾳ, ἐπενθυμίση τοὺς ἱστορικοὺς τίτλους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διὰ τὴν δημιουργίαν, ἐξάπλωσιν καὶ διατήρησιν τοῦ Ὁρθοδόξου πολιτισμοῦ ἀνά σύμπαντα τὸν γεωγραφικὸν χῶρον, εἰς τὸν ὁποῖον οὗτος ἔχει ἐξαπλωθῆ, ὁ συγγραφεὺς τῆς μελέτης προχωρεῖ διὰ νὰ ὑπογραμμίσῃ τὴν δημοκρατικότητα μετὰ τῆς ὁποίας ἐνήργησε τοῦτο κατὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς ἱστορικῆς του πρωτοβουλίας :

" Οὐδέποτε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐνήργησε μόνον ἐν σπουδῇ καὶ βίᾳ. Πάντοτε αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται δημοκρατικῶς ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ μετὰ ἀπὸ ὠρίμανσιν τῶν θεμάτων ἐντὸς ἀνέτων χρονικῶν ὁρίων. Ἡ ἀνεσις βεβαίως τοῦ χρόνου δὲν ἔπρεπε νὰ ὀδηγήσῃ καὶ εἰς ἀναβολὴν τῆς Συνόδου. Αὐτὸ τὸ νόημα εἶχον ὅσα εἰς τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίαν τῆς Α' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως τοῦ 1976 εἶπεν ὁ Πρόεδρος αὐτῆς, Μητροπολίτης Χαλκηδόνος Μελίτων, περὶ τῆς ἀνάγκης ἐπιταχύνσεως τῆς προπαρασκευῆς, μετὰ τὴν διαπιστωθεῖσαν ἐπιβράδυσιν καὶ ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν εἰς τὴν συνέχειαν νὰ συγκληθοῦν καὶ ἄλλαι Σύνοδοι."

Ἀντικρούων, κατόπιν, τὴν παρατήρησιν τοῦ π. Ἰουστίνου, ὅτι ὑπῆρξεν ἀστάθεια καὶ ἀσυνέπεια εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν θεμάτων τῆς Συνόδου καὶ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἀρχικοῦ θεματολογίου, ὁ συγγραφεὺς ἀντιπαρατηρεῖ :

" Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἀρχικοῦ θεματολογίου πού εἶχεν ὀρισθῆ εἰς τὴν Διάσκεψιν τῆς Ρόδου ἀποδεικνύει ἀκριβῶς ὅτι οὔτε ἴσπουδῇ οὔτε ἴνεοπαπισμὸς ὑπάρχει. Ἀπεκρυσταλλώθη μετὰ ἀπὸ τὴν γενομένην μακροχρόνιον ζύμωσιν ποῖα θέματα ἀπησχόλουν τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, καὶ ἔχρηζον ἀντιμετωπίσεως... Ἦτο πολὺ φυσικὸν ἡ ἐπὶ αἰῶνας διακοπὴ τῆς λειτουργίας τοῦ θεσμοῦ τῆς Συνόδου νὰ γίνῃ αἰτία συσσωρεύσεως ὄγκου προβλημάτων. Ἡ ἐπιτυχία τῆς πρώτης μετὰ τὴν διακοπὴν Συνόδου δὲν θά ἐγκριταί τόσον εἰς τὴν ἐπίλυσιν ὠρισμένων προβλημάτων, ὅσονδῆποτε σημαντικὰ καὶ ἂν εἶναι ταῦτα. Δὲν ἐκινδύνευσεν ἡ Ὁρθοδοξία, ἐπειδὴ ἀφησεν ἀλυτα μερικὰ ἐκ τῶν προβλημάτων, ἠνωμένη ἐν τῇ Παραδόσει τῆς εὕρισκε

τρόπους ἀντιμετωπίσεώςτων. Ὁ νέος ἱστορικός διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν κίνδυνος εἶναι ἡ διαίρεσις τῆς, ἡ ἀπομόνωσις καὶ ἡ σιωπή τῆς. Δέν ἐκφράζει ἐπισημῶς τὴν αὐτοσυνειδησίαν τῆς, ὅπως ἐπραττε κατὰ τὸ ἔνδοξον ἱστορικόν τῆς παρελθόν. Ὑπάρχει κίνδυνος νὰ χάσῃ τὰ πρωτοτόκια τῆς ἀληθείας, διότι ἄλλαι Ἐκκλησίαι ἐμφανίζονται μὲ τὰ ἐξωτερικὰ ἐνδύματα τῆς συνεχίσεως τῆς ζωῆς τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας. Ἐπὶ αἰῶνας δίδομεν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀμφιβάλλομεν διὰ τὸ ἂν εἴμεθα ἡ Μία Ἁγία Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἡ διὰ Συνόδων ἐκφραζομένη, ἡ ἐνσαρκούσα καὶ συνεχίζουσα τὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ πορείαν τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, Ἀφήνομεν τοὺς πιστοὺς νὰ διακατέχωνται ἀπὸ συμπλέγματα κατωτερότητος ἐναντι τῶν πιστῶν ἄλλης Ἐκκλησίας, ἡ ὅποια συνεχίζει νὰ συγκαλῆ ἀπὸ τοῦ σχίσματος καὶ ἐντεῦθεν Οἰκουμενικὰς Συνόδους. Ἡ ἐπανασύνδεσις μας μὲ τὰς ἀρχαίας οἰκουμενικὰς συνόδους καὶ ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐνότητος τῶν Ὁρθοδόξων θὰ εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἐπίτευγμα τῆς μελλούσης νὰ συνέλθῃ "Μεγάλῃς Συνόδου",

Καὶ ὁ συγγραφεὺς κατακλείει ἀναφέρων τοὺς λόγους τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνας κ. Μελίτωνος, διὰ τῶν ὁποίων οὗτος διαγράφει τὴν πνευματικὴν ἀποστολὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου διὰ τῶν αἰώνων, ἀλλὰ καὶ σήμερον :

" Ἐδῶ, εἰς τὴν Μητέρα Σας Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν, ὑπάρχει φυλαγμένον ἀπὸ αἰώνων ἓνα φῶς. Εἶναι τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως... Τὸ φῶς αὐτὸ τῆς δυνάμεως, τὸ μυστικόν αὐτὸ φῶς, ἔχει διατηρηθῆ ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα μὲ τὸ ἔλαιον τῆς εὐσεβείας, ὄχι τῆς ἀντιγράφου, τῆς πεποιημένης, τῆς διατεινομένης, τῆς δυτικῆς, ἀλλὰ τῆς ἀνατολικῆς, τῆς εὐσεβείας τῶν πατέρων ἡμῶν, τῆς πηγαίας, καὶ ὅταν τὸ ἔλαιον αὐτὸ δέν ἦτο ἀρκετόν διὰ νὰ συντηρήσῃ τὸ φῶς αὐτό, τότε προσετίθεντο τὰ δάκρυα τῆς δοκιμασίας καὶ τὸ αἷμα τῆς Μαρτυρίας".

- Ἡ παρουσίασις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν "Συμβολικὴν" τοῦ Fr. Heyer: Βιβλιοκρισίᾳ τοῦ Δρος Ἀθανασίου Μπασδέκη.

Ἐκ τοῦ γνωστοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου Walter de Gruyter τοῦ Βερολίνου ἐξεδόθη τὸ 1977 ὑπὸ τοῦ Friedrich Heyer συλλογικόν ἔργον φέρον τὸν τίτλον : "Συμβολικὴ" (Konfessionskunde) καὶ περιέχον εὐρεῖαν διαπραγματεύσιν τῆς ἱστορίας, τοῦ κανονικοῦ δικαίου, τῆς μοναχικῆς καὶ λειτουργικῆς ζωῆς ὡς καὶ τῆς θεολογίας τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς (Ὁρθοδόξων καὶ Προχαλκηδονίων).

Ὡς παρατηρεῖ εἰς σχετικὴν βιβλιοκρισίαν τοῦ ὡς ἄνω ἔργου, μέλλουσαν νά δημοσιευθῆ προσεχῶς, ὁ Ἄρ. Ἀθανάσιος Μπασδέκης, ἡ εἰκὼν τῆς Ὁρθοδοξίας, ὡς αὕτη διαγράφεται εἰς τό ἔργον τοῦτο, εἶναι γενικῶς θετικὴ καὶ προδίδει μίαν γνησίαν θέλησιν κατανοήσεως, οὐχ ἥττον, αἱ ἀτέλειαι δέν λείπουν τελείως, Ὁ συντάκτης τῆς Κριτικῆς παρατηρεῖ ὅτι ἡ διαπραγμάτευσις τῶν πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς ὄστερεῖ εἰς ἑκτασιν καὶ διεξοδικότητα ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν διαπραγμάτευσιν ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, π.χ. τῆς Μόσχας. Ἀτελῶς, ἰδίᾳ, ἐκτίθενται τὰ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ βορείων περιοχῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἐπὶ τῆς Β. Ἀμερικῆς κλπ. Μονομέρειαν ἐπίσης προδίδει καὶ τό λεγόμενον ὅτι ἡ ἀπόρριψις τῆς Συνόδου τῆς Φλωρεντίας ἐγίνε κυρίως ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μόσχας, θεμελιώσαντος ἐπὶ τῆς ἰδικῆς του ἐμμονῆς εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τὴν ἰδέαν τῆς Μόσχας ὡς τῆς "Τρίτης Ρώμης". Ἐν σχέσει, ὁμοίως, πρὸς τὴν κανονικὴν τάξιν καὶ τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ὁρθοδοξίας ὠρισμέναι ἀνακρίβειαι ἢ παραλείψεις παρενεβλήθησαν, αἱ ὅποσαι, ἐν τούτοις, δέν ἐπαρκοῦν ἵνα μειώσουν τὴν συμβολὴν τοῦ ὡς ἄνω ἔργου εἰς τὴν ἐνημέρωσιν τοῦ γερμανοφώνου, ἰδίως, ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ, ἐπὶ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ θεολογικοῦ βάθους τῆς Ὁρθοδοξίας.